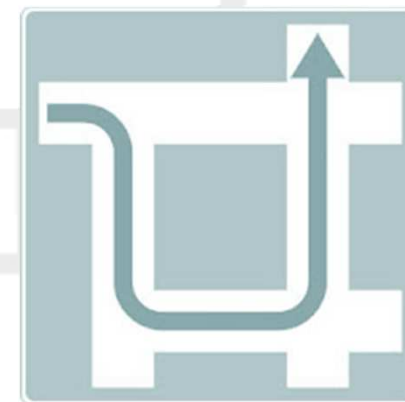

Smjernice za programe smanjenja šteta povezanih sa zloporabom droga

Josipa L. Andreić,
Voditeljica Odjela za programe i strategije
Ured za suzbijanje zlouporabe droga
josipa.lovorka.andreic@uredzadroge.hr

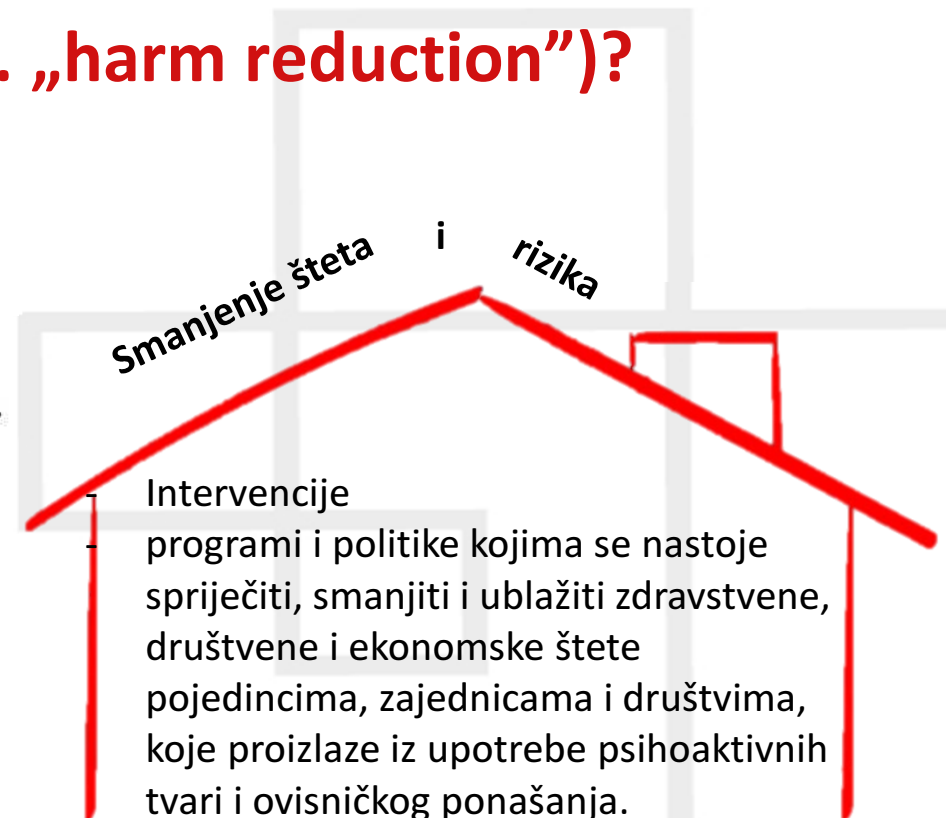
Što su smjernice?

- opis specifičnih područja (smanjenja šteta) te opis primjene usluga prema specifičnim kategorijama korisnika usluga.
- skup preporuka i koraka koje treba slijediti pri provođenju intervencija
- sadržaj - utemeljen na dostupnim istraživanjima

Što je smanjenje štete (eng. „harm reduction“)?

Harm (harm), n. šteta; zlo; gubitak; žalost tuga; jad; — v. škoditi; štetiti; oštetiti; na žao učiniti

Reduction (riđakšan), n. smanjenje; stegnuće; svlađanje

Rizici i štete

- povezani sa **širenjem zaraznih** (krvlju i spolno prenosivih) **bolesti** (HIV, HCV i HBV)
- smrtnost (**predoziranje**) u ovisničkoj populaciji

- **znatno veći** nego u općoj populaciji iste dobi !

= javnozdravstveni rizik i za osobe koje ne konzumiraju droge.

Just **25%** of people with HIV are successfully keeping their virus under control through treatment; **75%** are not

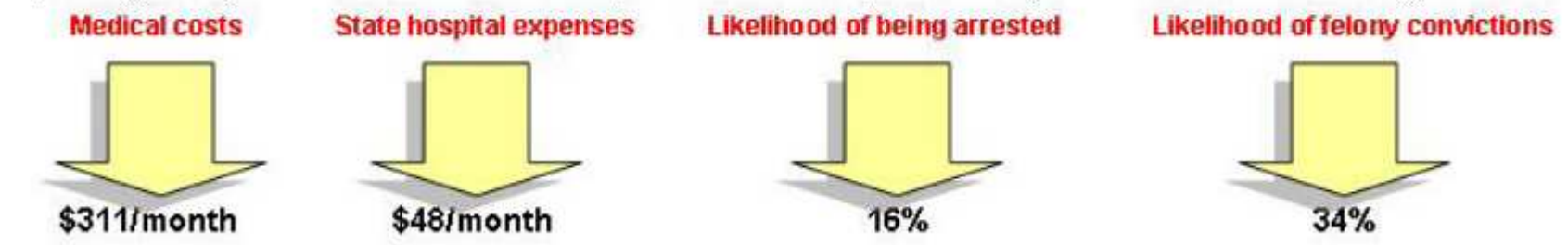
- zdravstvene
- društvene
- ekonomske štete
- kriminalitet povezan sa zlouporabom droga

Štete

Relativno niska razina svjesnosti i nedovoljno znanje o problemu **PREDRASUDE** prema ovisnicima - **poteškoće**:

- **adekvatnog tretmana** ovisnika
- **gubitak kontakta s prikrivenim** korisnicima droga (uključujući seksualne radnice/ke, MSM, etničke manjine i dr. marginalizirane društvene skupine s povećanim zdravstvenim rizikom)
- **širenje** infektivnih bolesti
- povećanje **stope kriminalnog ponašanja** i obiteljskog **nasilja** povezanog uz zlouporabu droga

Spending money on treatment has led to important health and public safety cost reductions in Washington⁷:

Izvor: SAMHSA, 2009.

**CILJEVI
PROVEDBE
PROGRAMA
SMANJENJA
ŠTETA**

- **ZDRAVSTVENE I SOCIJALNE POSLJEDICE** uzimanja droga
 - smanjeno **širenje** zaraznih SPB te **očuvanje zdravlja** među osobama koje konzumiraju droge
 - smanjena društvena **marginaliziranost** ovisnika o psihoaktivnim tvarima
 - **BROJ SMRTNIH SLUČAJEVA POVEZANIH SA ZLOUPORABOM DROGA**
 - smanjen **rizik** od predoziranja te smanjena prevalencija i rizik hepatitisa i dr. SPB
 - **BROJ POČINJENIH KAZNENIH DJELA I RECIDIVA**
-
- **BROJ OVISNIKA UPUĆENIH U PROGRAME TRETMANA I RESOCIJALIZACIJE** s ciljem društvene reintegracije i oporavka
 - **RAZINA ZNANJA, informiranosti** i svjesnosti o hepatitisu i SPB, predoziranju, štetnom djelovanju droga na organizam
 - povećana **svjesnost** ovisnika o **odgovornosti** za **vlastito zdravlje i zdravlje drugih**
 - **MOTIVIRANOST KORISNIKA ZA** testiranje i liječenje od hepatitisa i ostalih SPB, **korištenje zaštite** od SPB, **uključivanje** na liječenje ovisnosti, **školovanje, zapošljavanje** i društveno djelovanje
 - **UNAPRIJEĐENA MEĐUSEKTORSKA SURADNJA**

Uloga i počeci programa smanjenja šteta

- Programi smanjenja štete provode se kroz niz aktivnosti: podjelu štrcaljki i igala; supstitucijske tretmane, tretmane i skrb vezane uz HIV/AIDS; informiranje i educiranje, savjetovanje, vanjski rad...

Počeci programa smanjenja štete

u Nizozemskoj, Velikoj Britaniji, Švicarskoj danas - u svim zemljama svijeta

POVIJEST provedbe programa smanjenja šteta u RH

- Područje smanjenja šteta obuhvaćeno već 1. NS (1996.)
- Trenutno važeća NS obuhvaća 7 temeljnih područja - i područje smanjenje šteta

Započinju javnozdravstvene aktivnosti – cilj:

poboljšati dostupnost sterilnog pribora za injektiranje za potrebe intravenoznih korisnika droga te

podići razinu svijesti o ovom problemu - održavanje stručnih seminara

Potiče se osnivanje organizacija civilnog društva koje započinju s „*harm reduction*“ aktivnostima.

Provedba programa smanjenja šteta u RH

1995.

- udruga „**Help**“ iz Splita započinje s djelatnostima politike smanjenja šteta koje provodi na području centralne Dalmacije.

1998.

- **Hrvatski Crveni križ** (HCK) počinje s „harm reduction“ programima u Zagrebu, Zadru i Puli. (Pula prestala s radom nakon 1,5 g.); 2001. – Nova Gradiška; 2010. - Krapina

2000.

- Udruga „**Terra**“ programe smanjenja šteta provodi u Rijeci i Istarskoj županiji

2003.

- Udruga „**Let**“ započinje provedbu programa smanjenja šteta u Zagrebu, a proteklih 5 godina i na području Zagrebačke županije po potrebi

2006.

- Udruga „**INSTITUT**“ započinje provedbu programa smanjenja šteta u Istri

2011.

- Udruga „**Ne-ovisnost**“ započinje provedbu programa smanjenja šteta u Osijeku te otvara i Drop-in centar (Dnevni boravak)

U Republici Hrvatskoj programi smanjenja šteta provode su uglavnom od strane Hrvatskog Crvenog križa i udruga: Terra, Ne-ovisnost, Let, Help, Institut, kao i udruga koje se bave smanjenjem širenja zaraznih bolesti kao što su **HUHV** i **HEPATOS**. Od samog početka svi programi politike smanjena šteta provode se uz financijsku potporu Ministarstva zdravlja

Korisnost, prilagođenost..uloga Ureda

- Iz svjetskih i domaćih iskustava - **PROGRAMI SMANJENJA ŠTETA** korisni i učinkoviti kada se primjenjuju

kontinuirano i na odgovarajući način

Ured za suzbijanje
zlorporabe droga -
stručno i
koordinativno tijelo
Vlade Republike
Hrvatske

- **potiče** provedbu aktivnosti i mjera smanjenja šteta kao dio svojih **redovitih aktivnosti** sukladno NS-i i AP-u suzbijanja zlorporabe droga
- u suradnji s mjerodavnim ministarstvima te kroz suradnju s nevladinim organizacijama, Hrvatskim Crvenim križem te zdravstvenim organizacijama i kaznenim tijelima.

SMJERNICE ZA **PROGRAME** **SMANJENJA ŠTETA**

POVEZANIH SA
ZLOUPORABOM
DROGA

Opći cilj izrade Smjernica:

- utvrditi **što** se provodi,
- opisati dosadašnju **praksu**,
- pružiti **preporuke** za optimalnu provedbu programa uz osiguranje dostupnosti intervencija na svim područjima RH
- prikazati **dobru praksu** i **inovativne** programe.

Svrha SMJERNICA:

- **osigurati** provedbu **kvalitetnih** programa,
- **razvoj** i **kontrola kvalitete**,
- **održivost**,
- teritorijalna **zastupljenost** sukladno procjeni rizika i potreba
- jačanje **međusektorske suradnje** s ciljem očuvanja javnog zdravlja.

Temelji za izradu Smjernica

- EU Strategija o drogama (2013.-2020.)
- EU Akcijski plan o drogama (2013.-2016.)
- Preporuke Vijeća EU o prevenciji i smanjenju šteta povezanih s ovisnošću o drogama
- Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga 2012.-2017.,
- Nacionalni Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga 2012.-2014.
- Provedbeni program Nacionalnog akcijskog plana za 2014.
- **Taiex seminar (rujan 2013.)** o izradi Smjernica o programima smanjenja šteta (70 stručnjaka – MZ, ŽSZMZ, centara za besplatno i anonimno HIV testiranje i savjetovanje, bolnica, županijskih ZHM, HCK te NVO koje provode programe HR – **zaključno iznesena potreba o kreiranju Smjernica**)
- EQUUS (2012.) – Europski minimalni standardi kvalitete u području smanjenja potražnje droga (područje smanjenje šteta)

Proces izrade Smjernica.....2013.-2015.

- Ožujak, 2014. – osnivanje radne skupine (17 članova)
- SASTANCI, MAIL KONZULTACIJE, Uključivanje dodatnih stručnjaka u izradu (Min. Pravosuđa i MSPM), dvodnevna radionica u MB..
- Prosinac 2014. - otvorena internetska javna rasprava (30 dana)
- Izrađen Dodatak Smjernicama
- Siječanj 2015. Nacrt upućen na mišljenje HZJZ, MZ, MSPM i MP-a
- Ožujak 2015. – Nacrt Smjernica usvojen na sjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Vlade RH

Što sve Smjernice sadrže?

1. Kratice
2. Uvod
3. **Definicije** osnovnih pojmova u području smanjenja šteta
4. **Analizu stanja** provedbe programa smanjenja šteta u RH (2014.)
5. **Principe** na kojima se temelje programi smanjenja štete
6. **Dostupne intervencije** koje se provode u RH u području smanjenja šteta
 - 6.1. Intervencije koje provode **udruge i Hrvatski Crveni križ**
 - 6.2. Intervencije koje provode **zdravstvene ustanove**
 - 6.3. Programi smanjenja šteta **u posebnim okruženjima / usmjereni prema društvenim skupinama s povećanim zdravstvenim rizikom**
7. **Minimalni EU standardi kvalitete**
8. **Inovativni projekti** (EU)
9. **Kontrola i praćenje** programa smanjenja štete
10. Literatura

Definicije osnovnih pojmova u području smanjenja šteta (Poglavlje 3.)

pojmovi.....

Zajedničko korištenje štrcaljki i/ili igala
Soba za injektiranje
Oporavak
Komorbiditet ili dualne dijagnoze
Nalokson
Evaluacija
Politika smanjenja šteta
Dnevni boravak (eng.: „drop-in“)

Dnevni boravak (eng: "drop-in") - prostor u kojem ovisnici mogu boraviti i razgovarati s provoditeljima programa o specifičnim zdravstvenim problemima vezanim za ovisnost (zaraznim bolestima i slično). U dnevnom boravku moguće je pojesti topli obrok, obaviti higijenske potrebe, zamijeniti odjeću i slično.

(Slika – Drop-in udruge Terra; dostupno na <http://www.udrugaterra.hr/programi/harmreduction/dropin/>)

DROP-IN CENTAR

Rédovne aktivnosti i usluge koje nudi Drop In centar:

- needle exchange (zamjena pribora)
- internet
- osvježenje
- tuširanje
- pranje i sušenje odjeće
- gledanje televizije
- društvene igre

Ostale aktivnosti u drop-in centru:

- kreativne radionice
- kvizovi zdravlja i zabavni programi (kondom party, obilježavanje dana AIDS-a)
- animiranje i uključivanje ovisnika u različita društveno-korisna zivanja i humanitarni rad (odlazak na tribine, Dane Udruga, volontiranje)

Drop in centar je prostor u kojem ovisnici tijekom radnog vremena mogu boraviti i razgovarati s djelatnicima udruge o specifičnim zdravstvenim problemima vezanim uz ovisnost (hepatitis B i C, AIDS, druge spolno prenosive bolesti, apstinencijska kriza, apscesi, sklerotične vene). Vrlo često se razgovara o osobnim problemima, kao što su obiteljski problemi, problemi sa zakonom, zapošljavanjem, koji su opet vezani uz problem ovisnosti. Uz pribor, dijele se i informativni i edukacijski materijali (brošure, flajeri) o hepatitisu, AIDS-u, SPB, koji su posebno izrađeni za populaciju intravenoznih ovisnika.

Jednom mjesečno u drop in-u se organiziraju predavanja za ovisnike i volontere o hepatitisu, AIDS-u i ostalim spolno prenosivim bolestima, načinima prijenosa, s posebnim naglaskom na rizike vezane uz intravenozno

Two photographs showing the interior of a drop-in center. The top photo shows a group of people sitting around a table with food. The bottom photo shows a group of people standing together in a room decorated with posters.

..definicije pojmova..Politika smanjenja šteta?

(Poglavlje 3.)

Politika smanjenja šteta

- javnozdravstveni pristup koji je usmjeren na ciljanu populaciju i.v. (korisnika) droga
- prihvaćena je i **preporučena od strane brojnih međunarodnih organizacija.**

U tehničkom smislu (Zovko, 2011.)

- programi **anonimne i besplatne zamjene štrcaljki i igala za intravenozne korisnike droga**, (mobilni timovi i/ili fiksnih lokacija; kondomi i informacijske letke o SPB).
- **savjetovališta** - informacije vezane bolest ovisnosti; međuvršnjačka (eng. „peer“) edukacija
- **„drop in“ centri**
- **sobe za injektiranje („injecting room“)** - prostori u kojima ovisnici mogu nesmetano injektirati drogu, koristeći sterilan pribor koji se nalazi u tim prostorima;
- **organiziranje distribucije zamjenske (supstitucijske) terapije** (metadon, buprenorfin);
- **testiranje na HIV, hepatitis C uporabom brzih individualnih testova.**

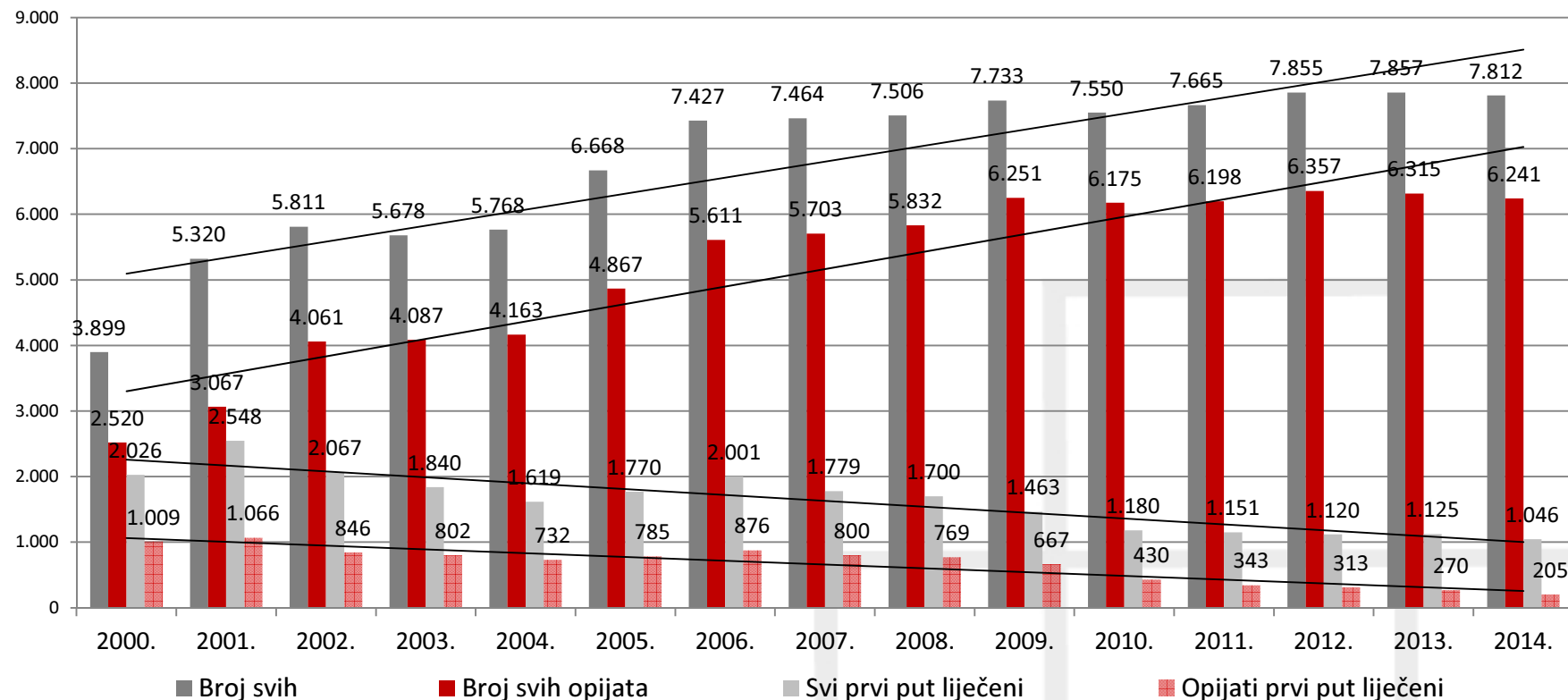
Analiza stanja u RH (2014.)

(Poglavlje 4.)

- Povijest provedbe programa smanjenja šteta u RH
- Javnozdravstveni rizici povezani sa zlouporabom droga
- Epidemiološki podaci
- **Supstitucijski tretmani** - liječenje osoba ovisnih o opijatima pod nadzorom liječnika, a temelje se na propisivanju zamjenskih lijekova koji imaju opijatsko agonističko ili opijatsko agonističko i antagonističko djelovanje (kao npr. metadon, buprenorfin, kombinacija buprenorfina i naloksona).
 - doprinose smanjenju šteta uzrokovanih zlouporabom droga - značajno **smanjuju nesigurnu praksu intravenoznog korištenja droga, rizik od zaraze HIV/AIDS-om i drugim zaraznim, krvlju prenosivim bolestima te kriminalitet povezan sa zlouporabom droga.**
- Uloga programa smanjenja šteta
- Programi smanjenja šteta u Republici Hrvatskoj

Analiza stanja u RH (2014.)

(Poglavlje 4.)

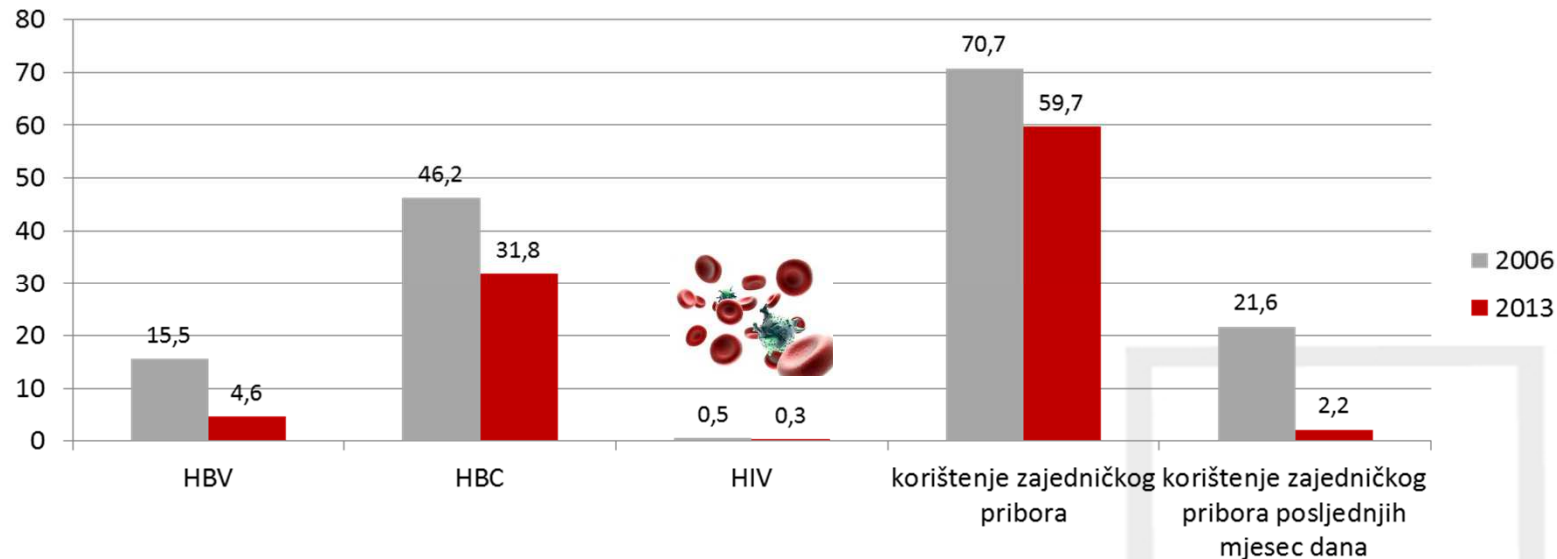

(Izvor: podaci HZJZ-a – izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u RH u 2014. godini)

U proteklih 7 godina broj uk. liječenih kreće se od 7.500 prema 8.000 osoba /god., - 80% opijatski
 Pad novootkrivenih (prvi put liječene u jednoj godini) tijekom godina, još izraženiji kod novopridošlih opijatskih (heroinskih) ovisnika koji se 1. put javljaju na liječenje.
 Liječeni ovisnici sve duže ostaju u tretmanu i sve su stariji..

Analiza stanja u RH (2014.)

(Poglavlje 4.)

- **Problematična uporaba droga (eng. *Problem drug use - PDU*)**

odnosno visoko rizična uporaba droga poput opijata, amfetamina i kokaina, procjenjuje se da se u RH - **2012. kreće između 7. 842 i 13. 723 PDU ovisnika**

intravenski ovisnici ili dugogodišnji/redoviti ovisnici o opijatima, kokainu i/ili amfetaminima uključujući i sve osobe koje su na supstitucijskoj terapiji opijatima.

- Procijenjena veličina populacije intravenoznih korisnika droga - 2012. - između **998 i 1. 746** ovisnika koji minimalno **1X tjedno intravenozno** uzimaju drogu.
- **Smrti** - tijekom 2014. zabilježeno je 53 direktnih smrti (2013.:48) povezanih sa zlouporabom droga, pri čemu je predoziranje metadonom utvrđeno kod 27 osobe, a predoziranje heroinom utvrđeno je kod 14 osoba. Prosječna dob umrlih u 2013. bila je 37,4 godine života.

Principi na kojima se temelje programi smanjenja štete (Poglavlje 5.)

- **besplatni** za korisnike,
 - **podržavati anonimnost i povjerljivost podataka**,
 - **ne osuđivati** korištenje droga,
 - **ne prisiljavati korisnike na apstinenciju** od korištenja droga.
-
- bez administrativnih, organizacijskih i financijskih prepreka za korisnike prilikom njihovog uključivanja u program - trebaju se temeljiti na principu **niske zahtjevnosti za uključivanje korisnika u programe** (eng. Low treshold).

Dostupne intervencije koje se provode u RH u području smanjenja šteta (Poglavlje 6.)

6.1. Intervencije koje provode udruge i Hrvatski Crveni križ

- a) **SAVJETOVANJA I PSIHO SOCIJALNA POTPORA**
- b) **NABAVKA, *PODJELA* I PRIKUPLJANJE PRIBORA ZA INJEKTIRANJE**
- c) **POSTUPANJE S INFEKTIVNIM *OTPADOM***
- d) **DOBROVOLJNO, ANONIMNO I BESPLATNO SAVJETOVANJE I TESTIRANJE VEZANO UZ ZARAZNE BOLESTI**
- e) **PODJELA *KONDOMA***
- f) **DNEVNI BORAVAK (*DROP-IN CENTAR*)**
- g) **EDUCIRANJE I INFORMIRANJE**
- h) **VANJSKI RAD (eng. *OUTREACH*)**
- i) **PRISTUP OPORAVKA (eng. *RECOVERY*)**
- j) **SUDJELOVANJE U SUSTAVU RANOG UPOZORAVANJA U SLUČAJU POJAVE *NOVIH* PSIHOAKTIVNIH TVARI**

Dostupne intervencije koje se provode u RH u području smanjenja šteta (Poglavlje 6.)

6.2. Intervencije koje provode ZDRAVSTVENE USTANOVE

- a) INTERVENCIJE SMANJENJA ŠTETA POVEZANIH S **KRVLJU PRENOSIVIM BOLESTIMA** (SAVJETOVANJE, MOTIVACIJA ZA LIJEČENJE)
- b) PRIMJENA **SUPSTITUCIJSKE** FARMAKOTERAPIJE KOD OPIJATSKIH OVISNIKA
- c) **SURADNJA** ZDRAVSTVENIH USTANOVA S NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA
- d) PROVEDBA INTERVENCIJA SMANJENJA ŠTETA **NAKON TRETIRANJA HITNIH STANJA** UZROKOVANIH UPORABOM DROGA I SREDSTAVA OVISNOSTI
- e) SURADNJA U **SUSTAVU RANOG UPOZORAVANJA** U SLUČAJU POJAVE NOVIH PSIHOAKTIVNIH TVARI U REPUBLICI HRVATSKOJ
- f) **CIJEPLJENJE**

Dostupne intervencije koje se provode u RH u području smanjenja šteta (Poglavlje 6.)

6.3. Programi smanjenja šteta u posebnim okruženjima / usmjereni prema društvenim skupinama s povećanim zdravstvenim rizikom

- a) *AKTIVNOSTI USMJERENE MALOLJETNICIMA*
- b) *AKTIVNOSTI USMJERENE ŽENAMA, TRUDNICAMA I RODILJAMA*
- c) *AKTIVNOSTI USMJERENE OSOBAMA U PENALNOM SUSTAVU*
- d) *AKTIVNOSTI USMJERENE OSOBAMA S KOMORBIDITETNIM POREMEĆAJIMA / BOLESTIMA*
- e) *AKTIVNOSTI SMANJENJA RIZIKA I ŠTETA POVEZANIH S KONZUMACIJOM DROGA U KLUBOVIMA I DRUGIM OKUPLJALIŠTIMA*
- f) *AKTIVNOSTI USMJERENE PREMA OSTALIM DRUŠTVENIM SKUPINAMA S POVEĆANIM ZDRAVSTVENIM RIZIKOM*

Opis jedne intervencije..

VANJSKI RAD (eng. OUTREACH)

Cilj: omogućiti konzumentima droga lako dostupne usluge programa smanjenja šteta kroz izlazak vanjskih radnika na teren/ mjesta gdje se okupljaju ovisnici, žive i gdje koriste drogu, te prevenirati druge zdravstvene i društvene posljedice uzimanja droga.

Opis postupka: Vanjski rad provode stručnjaci pomažućih profesija, zdravstveni radnici, volonteri i konzumenti droga. Provodi se na mjestima gdje se konzumenti droga okupljaju, koristeći vozila i vanjske radnike. Vanjski rad provodi se primjerice na ulici, u barovima, željezničkim postajama i drugdje. Kako bi se obuhvatila što šira populacija ovisnika, odabiru se "punktovi", tj. mjesta okupljanja ovisnika u gradu koja se obilaze prema unaprijed određenom rasporedu (primjerice, na tjednoj osnovi) te se na tim lokacijama vrši zamjena pribora, podjela kondoma i pružaju se informacije o mogućnostima liječenja i testiranja, hepatitisu, AIDS-u i dr. Ovakav način rada bio bi neizvediv bez suradnje samih ovisnika koji vanjske radnike uvode u svoja društva.

Aktivnosti:

- Pružanje informacija o načinima smanjenja štete, liječenju ovisnosti i zamjenskim tretmanima
- Testiranje na zarazne bolesti i dijeljenje savjeta o spolno prenosivim bolestima
- Dijeljenje čistog pribora za korištenje droga i kondoma;
- Prikupljanje odbačenog pribora.

Preporuka:

Obzirno na specifičnosti vanjskog rad, vanjski radnici trebaju imati adekvatne socijalne i komunikacijske vještine, osobito vještine motiviranja konzumenata droga na suradnju i uključivanje u dostupne programe. Preporučljivo je da se radi o osobama koje su:

- spremne na timski rad te pridonose osmišljavanju preporuka i osnaživačkim inicijativama;
- osobe od povjerenja s pozitivnim gledištima i koje obraćaju pažnju na detalje;
- inovativne i fleksibilne kako bi znale prepoznati probleme i odgovoriti na potrebe lokalne zajednice u kojoj djeluju;
- proaktivni pojedinci koji anticipiraju probleme i predlažu rješenja kako bi se došlo do rezultata;
- spremne raditi u fleksibilnom radnom vremenu, uključujući večeri i vikende.

Uključivanje aktivnih korisnika ili vođa grupa u vanjski rad je učinkovito, budući da navedene osobe privlače različite rizične skupine intravenoznih korisnika droga (u usporedbi sa socijalnim /zdravstvenim radnicima).

Minimalni EU standardi kvalitete (Poglavlje 7.)

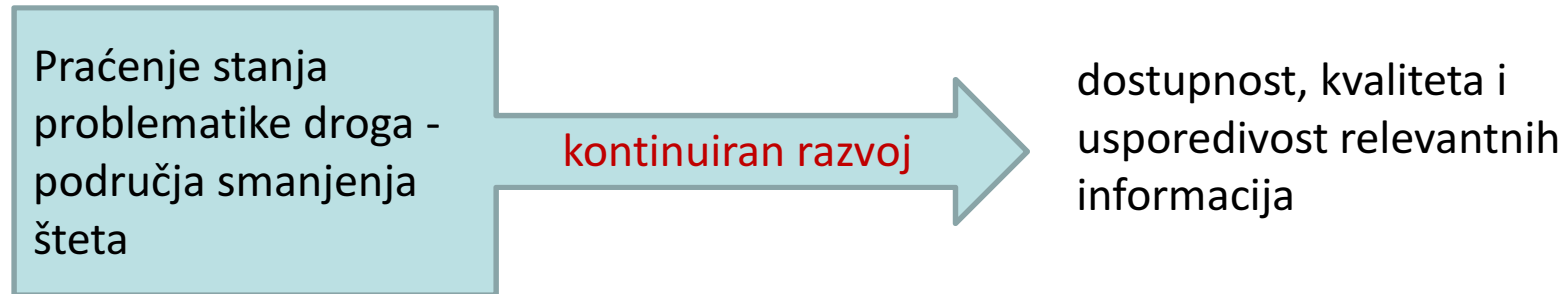
- S ciljem osiguranja i unaprjeđenja kvalitete programa koji se provode u području suzbijanja zlouporabe droga, 2011. godine doneseni su **Europski minimalni standardi kvalitete u području smanjenja potražnje droga** - European Minimum Quality Standards (EQUS, 2011.).
- EQUS projekt Europske komisije proveden je s ciljem izgradnje konsenzusa među EU stručnjacima i dionicima oko kvalitete postojećih standarda za provedbu intervencija u području smanjenja potražnje, što uključuje razvoj jasnije definicije minimalnih standarda koji pokrivaju znanstveno-utemeljene preporuke i organizacijsku proceduru. EQUS projekt razlikuje tri tipa standarda: **strukturalne, procesne i standarde ishoda** te predlaže listu minimalnih standarda kvalitete u području tretmana, smanjenja šteta i prevencije.
- Projekt je proveden od strane istraživačkog instituta za javno zdravstvo i ovisnost iz Švicarske u suradnji sa Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) i Svjetskom zdravstvenom organizacijom (WHO). http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/equs_main_report_en.Pdf
- **Smjernice sadrže 16 preporučenih standarda za provedbu intervencija u području smanjenja šteta**

Inovativni projekti (EU) (Poglavlje 8.)

- **Program prevencije SMRTNIH SLUČAJEVA UZROKOVANIH PREDOZIRANJEM – KORIŠTENJE NALOKSONA**
- smanjenje (**prevencija**) **smrtnih slučajeva uzrokovanih predoziranjem opijata** davanjem Naloksona „na ruke“ intravenoznim ovisnicima koji su u povećanom riziku od predoziranja. Nalokson - opioidni antagonist koji brzo i privremeno poništava učinke heroina i drugih opijata poput prestanka disanja. Nema učinke opijata ni potencijal zlouporabe. **Daje se opijatskim ovisnicima** kao mjera javnog zdravstva u smanjenju rizika smrtnosti prouzrokovane predoziranjem opijatima. Programi dijeljenja kućnih doza (THN) predstavljaju kombinaciju edukacije o prevenciji predoziranja i pružanju prve pomoći za konzumente droga, članove njihove obitelji ili prijatelje te distribucije antagonista Naloksona.
- **TESTIRANJE SASTAVA DROGA NA TERENU KAO MJERA SMANJENJA ŠTETA - PRIMJER DOBRE PRAKSE 'CHECKIT!' PREVENTIVNI PROJEKT, BEČ, AUSTRIJA**
- Testiranje droga na glazbenim događajima - osiguravaju se tri odvojene operativne zone: 1. područje informacija i savjetovanja; 2. područje za prihvata uzorka droge; 3. područje analitičkog laboratorija. Nakon anonimnog preuzimanja uzorka droge od konzumenta, provodi se analiza i objavljuju rezultati. Rezultati se prikazuju neutralno, samo uz brojčanu oznaku uzorka, uz jednostavnu interpretaciju o tome sadrži li uzorak **očekivanu, neočekivanu ili iznimno štetnu psihoaktivnu tvar**.
- osigurava se pružanje informacija o psihoaktivnim tvarima i rizicima povezanim s njihovom konzumacijom, čime se izbjegavaju problematični obrasci uporabe i preveniraju se kratkoročno i dugoročno štetne zdravstvene posljedice. Promovira se kritičko razmišljanje prema uporabi droga, osiguravaju znanstveno-utemeljene informacije o sintetskim drogama i načinima njihove uporabe, upozorava se na stvari povezane sa zdravstvenim rizicima.
- **SOBA ZA INJEKTIRANJE** - prostor u kojem ovisnici mogu injektirati nedopuštene supstance pod nadzorom. Osiguran sterilan pribor, pružaju se informacije o drogama, osnovna zdravstvena skrb te preporuke o liječenju i tretmanu, osiguran i pristup medicinskog osoblja. zabranjena preprodaja droga, anonimno. Djeluju u Njemačkoj, Luksemburgu, Nizozemskoj, Norveškoj, Španjolskoj i Švicarskoj. Ciljevi za uvođenje soba za injektiranje osiguranje okruženja za sigurniju uporabu droga, unaprjeđenje zdravstvenog statusa ciljane skupine te povećanje javnog reda.
- **Primjer programa oporavka – SMART Recovery** – američki program (1994) koji grupama samopomoći promovira pružanje međusobne podrške za oporavak, provodi se u UK, Kanadi, Australiji. Izgrađuje motivaciju za promjenom i nudi niz provjerenih alata i tehnika za podršku oporavka. Usmjeren na 4 područja: Izgradnja i održavanje motivacije, suočavanje sa žudnjom, Upravljanje mislima, osjećajima i ponašanjem te življenje uravnoteženog života.

Kontrola i praćenje programa smanjenja štete

(Poglavlje 9.)

- temelji se na standardiziranom, redovitom i pravodobnom **prikupljanju** podataka i informacija od relevantnih tijela i organizacija civilnog društva sukladno njihovom djelokrugu rada i ovlastima.
- **svrha praćenja stanja i kretanja** problematike smanjenja šteta = **izrada standardiziranih izvješća o trendovima i razvojinama** – koja na nacionalnoj razini služe kao **temelj za donošenje odluka i provedbu adekvatnih mjera**, dok na međunarodnoj razini pridonose stvaranju slike globalnog fenomena droga - usporedba trendova sa zemljama EU.
- Godišnje izvješće o provedbi NS i AP suzbijanja zlouporabe droga - izrađuje USZD koji izvješće podnosi EMCDDA-a
- Sve relevantne podatke prikuplja **Ured** za suzbijanje zlouporabe droga i **Ministarstvo zdravlja**, a podatke dostavljaju organizacije civilnog društva i Hrvatski Crveni križ.

Dodatak smjernicama

- **Popis ustanova i organizacija koje provode programe smanjenja šteta u Republici Hrvatskoj**
 - Popis **udruga i organizacija civilnog društva** koje provode programe smanjenja šteta
 - Popis **centara za dobrovoljno i anonimno savjetovanje i testiranje na HIV** (HIV savjetovališta)
 - Popis službi za zaštitu mentalnog zdravlja, te prevenciju ovisnosti pri županijskim zavodima za javno zdravstvo, koje provode neke od intervencija povezanih sa smanjenjem šteta u Republici Hrvatskoj
 - **Vrsta ustanove/ Kontakt podaci/ Vrste intervencija koje ustanova provodi**
 - planira se ažuriranje i redovita objava na www.uredzadroge.hr svakih 6 mjeseci!

Zaključno

Smjernice = dokument koji na jednom mjestu objedinjava sve intervencije koje se u RH provode u području smanjenja šteta, te sadrži

- ciljeve poduzimanja pojedinih intervencija,
- popis aktivnosti koje pojedine intervencije obuhvaćaju kao i
- preporuke za optimalnu provedbu

Smjernice izrađene s ciljem unaprjeđenja provedbe ovog područja suzbijanja zlouporabe droga u RH, te postizanju više razine kvalitete ovog područja djelovanja ali i verifikacije specifičnosti ovog područja djelovanja i uvažavanja svih koji se bave provedbom programa smanjenja šteta...namijenjene provoditeljima programa smanjenja šteta i svim stručnjacima koji djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga

- 19. ožujka 2015. Smjernice podržalo Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Vlade RH, uz prethodno dostavljene suglasnosti MSPM, MP-a –UZS, te HZJZ-a, a po primitku mišljenja MZ-a iste će se dostaviti nadležnim tijelima uz zaključak Povjerenstva, te objaviti na Internet stranici Ureda.

Hvala na pažnji 😊

Josipa L. Andreić
josipa.lovorka.andreic@uredzadroge.hr